

TRANSFÚZIOTERAPIA

Každý zdravotnícky pracovník, ktorý sa podieľa na procese hemoterapie, zodpovedá za podanie správneho transfúzneho lieku v správnom čase (Vestník MZ SR č. III/2004. Metodický pokyn č. 81 pre zabezpečenie správnych indikácií transfúzných liekov).

Transfúzia je prevod kompletnej krvi alebo jej komponentov od darcu k príjemcovi za účelom doplnenia objemu cirkulujúcej krvi pri akútnej alebo chronickej strate, nedostatočnej tvorbe krviniek, zvýšenej spotrebe alebo nedostatočnej tvorbe faktorov zrážania krvi.

Transfúzny liek je liečivo biologického pôvodu, ktoré je pripravené z ľudskej krvi od jedného alebo niekoľkých darcov. Množstvo transfúzneho lieku sa vyjadruje v **transfúzných jednotkách** (TU - transfusion unit). Cieľom podania transfúzneho lieku je zvládnutie a prevencia klinických komplikácií pacienta.

Druhy transfúzie

1. **Substitučná (náhrada krvi, krvných zložiek)** – priama a nepriama.
2. **Autológna transfúzia** (autotransfúzia) je prevod vlastnej krvi, čím sú vylúčené riziká pri transfúzii od alogénneho darcu. Je doporučovaný postup pri plánovaných operačných zákrokoch.*
3. **Exangvinačná transfúzia** je výmena 90% krvi, napr. pri ťažkých otravách plynmi, jedmi, a úplná výmena krvi u novorodencov s fetálnou erytroblastózou.

Transfúzioterapia je liečebná metóda, ktorá používa prevod krvi, jednotlivých krvných zložiek alebo iných derivátov krvi zo substitučných dôvodov. V klinickej praxi sa častejšie používajú jednotlivé zložky krvi alebo frakcie, čím sa transfúzioterapia stáva presnejšou a cielenejšou. Pre zníženie rizika vzniku komplikácií počas hemoterapie je dôležité, aby sa k odberu krvi používal zásadne sterilný uzavretý systém jednorázových odberových vakov s ihlami. **Cieľom je zaistiť** biologickú hodnotu, sterilitu, kompatibilitu.

Označenie krvnej konzervy

Aby sa vylúčila možnosť zámenny odobratej krvi v krvnej banke hematologického oddelenia, respektíve pri manipulácii pri samotnej aplikácii, veľký dôraz sa kladie na správne a úplné označenie krvnej konzervy. **Na krvnej konzerve musia byť uvedené:** názov výrobcu, číslo odberu, číslo identifikujúce darcu, krvná skupina a Rh-faktor, presný názov výrobku, zloženie a množstvo konzervačného roztoku, množstvo transfúzneho prípravku, dátum odberu, dátum expirácie, skladovacie podmienky. Pre lepšiu kontrolu a odlišenie krvných konzerv s jednotlivými krvnými skupinami slúži **farebné odlíšenie štítkov**.

Zásady bezpečného podávania krvi

Pre zabezpečenie nekomplikovaného priebehu podávania transfúzie je **nevyhnutné kontrolovať expiračný čas** krvnej konzervy, ktorý **nesmie byť prekročený!** Plné **sústredenie** a mimoriadna **presnosť** sa vyžadujú od sestry a lekára počas skúšok kompatibility, ktoré sa realizujú pri posteli pacienta. **Skúšky kompatibility:** Veľký a malý križový test, sklíčkový test, Sangvitest, biologická skúška.

* Pri prvej pomoci za určitú metódu autotransfúzie sa považuje prevod krvi prostredníctvom autotransfúznej polohy (dolné končatiny tvoria s trupom 90° uhol).

Aplikácia transfúzných liekov

Pri výkone sestra dodržiava **zásady, algoritmus uvedeného postupu a Národný rámcový procesuálny štandard č. 42.***

1. Posúdenie pacienta
2. Žiadanka na krvný liek a predtransfúzne vyšetrenie
3. Kontrola transfúzneho lieku
4. Pomôcky k aplikácii transfúzneho lieku
5. Postup
 - a. Kompetencie lekára:
 - Pred samotným podaním transfúzneho lieku je povinný.
 - Pri lôžku pacienta.
 - b. Kompetencie sestry:
 - Pred samotným podaním transfúzneho lieku je povinná.
 - Pri lôžku pacienta.
 - Po stečení transfúzneho lieku.
6. Záznam do ošetrovateľskej dokumentácie.
7. Starostlivosť o pomôcky.

Vážne chyby pri aplikácii transfúzneho lieku

Príčinou vzniku komplikácií počas aplikácie transfúzneho lieku môže byť akákoľvek chyba osôb, ktoré sa podieľajú na príprave a manipulácii s krvnou konzervou/vakom.

Pokyny pre použitie čerstvej zmrazenej plazmy

Riziko vzniku komplikácií pri podávaní zmrazenej čerstvej plazmy bude minimalizované, ak budú dodržané tieto pokyny:

- plazmu rozmrazujeme vo vodnom kúpeli teplom maximálne 37°C ;
- pri poškodení zmrazeného vaku, zmrazenú plazmu nesmieme podať;
- rozpustená plazma sa nesmie opätovne zmraziť;
- na aplikáciu používame súpravu s filtrom, nepridávame nijaké roztoky a liečivá;
- je potrebné dodržiavať rýchlosť podávania približne 10 ml/min.;
- po ukončení vak so segmentom hadičky uskladňujeme v chladničke 24 hodín pri teplote +2 až +4°C (pre prípad potransfúznej reakcie);
- aplikovať môžeme len skupinovo kompatibilnú plazmu;
- pred podaním skontrolujeme krvnú skupinu príjemcu ako pri podávaní transfúzneho lieku.

Potransfúzne reakcie

Počas aplikácie transfúzneho lieku a po skončení je pacient ohrozený vznikom rôznych nežiaducich komplikácií. Podľa rýchlosti vzniku príznakov delíme reakcie na akútne transfúzne a oneskorené transfúzne reakcie.

* **OSACKÁ, P. a kol.** *Techniky a postupy v ošetrovateľstve* [CD-ROM]. 1. vyd. Bratislava : JLF UK, 2007. 505 s. ISBN 978-80-88866-48-0.